Kályhacsempe - Ézsaiás próféta mellképével, a besztercebányai Ébner-házból

Kerámia- és üveggyűjtemény

Leltári szám:	6552
Készítés ideje:	1500 körül
Készítés helye:	Besztercebánya
Anyag:	mázas cserép
Technika:	negatív formába kézzel préselt; zöld ólommázas
Méretek:	magasság: 26,5 cm szélesség: 21,5 cm vastagság: 10 cm

A kályhacsempe előlapján az i. e. 8. században élt júdeai próféta, Ézsaiás (Izajás) alakja látható, akit hagyományosan az ószövetségi Ézsaiás könyve szerzőjének tartanak. Erre utal a kezében tartott irattekercs, míg a fején lévő csúcsos süveg a próféta zsidó származását jelképezi. (Az európai zsidóság rendeletekben előírt viseletének a 13. századtól volt része a hegyes "zsidókalap".) Égre emelt tekintete isteni elhívatását fejezi ki: az előkelő származású Ézsaiás egy látomás nyomán kezdte el hirdetni az Úr szavát Jeruzsálemben.

A kályhacsempe 1907-ben a besztercebányai főtéren álló Ébner-ház átalakítása során, az emeleti szobák dongaboltozatának elbontásakor, a boltfeltöltésből került elő, néhány további hasonló, figurális díszű, zsánerjeleneteket, szenteket és prófétákat ábrázoló csempével együtt. A csempék közül 22 darab került az Iparművészeti Múzeum gyűjteményébe, míg néhány további darab az Ébner-család tulajdonában maradt.

A 15. század végén, helyi, besztercebányai műhelyben készült kályhacsempék egységes mérete és zöld ólommáza arra enged következtetni, hogy egykor egy cserépkályhának lehettek a részei.

A kályhát elsőként 1908-ban Divald Kornél rekonstruálta, ennek fotóját ld. a Múzeumi és Könyvtári Értesítő, 1908/2-3. számában (lásd itt).

A cserépkályha újabb, az ábrázolások ikonográfiai programjára is kiterjedő rekonstrukcióját Mezei Emese végezte el 2013-ban (lásd itt, 12. kép).

Irodalom

- Szerk.: Újváry Zsuzsanna: Az Ebner-csempék. Egy késő középkori kályháról. *Győzteseink szárnypróbálásai. A PPKE BTK Bölcsészhallgatóinak győztes dolgozatai a XXXI. OTDK humán szekcióban*. Piliscsaba, 2013. - 271-300. (Mezei Emese)
- Divald Kornél: Beszterczebányai kályhák. *Múzeumi és Könyvtári Értesítő*, 2. (1908). 1908. - 220-223.

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum